

ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 5 Issue 2, A Tribute to Prof. Dr. Halil INALCIK p. 411-428, March, 2013

Osmanlı-Sicilya İlişkileri ve Cizye Muhasebecisi Hüseyin Efendi'nin Sicilya Elçiliği (1740-1742)

*Ottoman-Sicilian Relations and the Jizyah Accountant Hüseyin Efendi's Ambassadorship in
Sicily (1740-1742)*

Dr.Tahir Sevinç
Yalova Üniversitesi- Yalova

Öz: Bu makalede 1734 yılında Sicilya Krallığı'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra Osmanlı-Sicilya diplomatik ilişkilerinin kurulması ve karşılıklı elçi değişimi ele alınmıştır. 1740 yılında imzalanan anlaşma Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki diplomatik etkinliğini artırmış, Sicilya zindanlarında bulunan Türk ve Müslüman esirlerin de kurtarılmasını sağlamıştır. Ayrıca ikili anlaşma ile tanınan iktisadi, içtimai ve siyasi haklar, Osmanlı ve Sicilya sularında ticaret ve muharebe gemilerinin serbest dolaşımına izin vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Sicilya Krallığı, Elçi Hüseyin Efendi

Abstract: This article examines the foundation of diplomatic relations between the newly established Kingdom of Sicily (1734) and the Ottoman Empire along with the first diplomatic exchange between the sides. Launched in 1740, the agreement improved the Ottoman influence in European diplomacy and helped to save the Turk and Muslim captives in Sicilian prisons. Furthermore, the bilateral agreement granted economic, social, and political concessions between the Ottoman Empire and the Kingdom of Sicily which allowed the free movement of merchant and warships of the two sides.

Key Words: Ottoman Empire, Kingdom of Sicily, Ambassador Huseyin Effendi

GİRİŞ

Akdeniz'in en büyük adası olup denizin tam ortasına denk gelen Sicilya Adası¹, Messina Boğazı tarafından İtalya'dan ayrılmış, buna rağmen İtalya Yarımadası'nın coğrafi bir uzantısı hükmünde olmuştur². Sicilya, coğrafi konumu nedeniyle tarihin en eski devirlerinden beri dünya tarihinin büyük hadiselerinden nasibini almış; Finikeliler, Grekler, Romalılar ve Müslümanların savaş sahası haline gelmiştir³. İslam Halifesi Hz. Ömer (634-644) zamanında İslam akınları buraya kadar uzanmış, VII. Yüzyılda Kuzey Afrika üzerinden gelen Müslüman Araplar Sicilya'yı ele geçirmişlerdi. Müslümanlar tarafından fethinden sonra ada Mazara, Noto ve Demone olmak üzere üç bölgeye ayrılmış⁴; ancak Müslümanlar Mazara bölgesinde çoğunlukta olmasına rağmen, diğer yerlerde Hristiyan nüfus karşısında hep

¹ Fikret Işıltan, "Sicilya", *İA*, X, İstanbul 1966, s.589.

² Aziz Ahmed, *A History of Islamic Sicily (Islamic Surveys 10)*, 1975 Edinburgh, s.1.

³ Işıltan, "Sicilya", s.589.

⁴ Ahmed, *Islamic Sicily*, s.1.

azınlıkta kalmıştır⁵. Buna rağmen uzun süren mücadeleler neticesinde⁶ Müslüman Araplar Sicilya'nın yönetiminde söz sahibi oldukları gibi, buradaki dini⁷, sosyal, siyasi, iktisadi ve içtimai ve bilimsel yapıyı da etkilemişlerdir⁸. Müslümanlardan sonra bölge İspanya'nın etkisine girmiş, İspanya kralları XVIII. yüzyıla kadar İtalya ve özellikle Sicilya'nın yönetimini ellerinde bulundurmışlardır⁹.

Akdeniz'deki Türk denizcileri, Sicilya Adası'nı İslam coğrafyacılardan ve Afrikalı Müslüman denizcilerden öğrenmişlerdi. Piri Reis'e göre Sicilya dağlık, sulak ve verimli bir ada idi. XVI. yüzyılda artan korsanlık, esir ticareti, resmi ve kaçak mal taşımacılığı gibi faaliyetler Sicilya'da hareketli bir ortam oluşturmuştu. Osmanlı Devleti'nin buraya daima büyük donanma gönderme endişesi Palermo, Siracusa ve Katanya gibi şehirlerin tahkim edilmesine, sahil kesiminde çok sayıda kule yapılmasına yol açmıştır. Buna rağmen Osmanlı donanması buraya doğrudan bir sefer düzenlemediği gibi, Sicilya'nın bazı bölgelerine yönelik akınlar¹⁰, Cezayir, Tunus ve Trablusgarp eyaletlerinden oluşan Garp Ocakları'na mensup Türk denizcileri tarafından yapılmıştır¹¹.

Osmanlı Devleti'nin Sicilya ile olan ilişkileri Garp Ocakları vasıtasıyla gerçekleşirken, bu ilişki daha çok ticari boyutlarda kalmıştır. Garp Ocakları XVII ve XVIII. yüzyılları boyunca Batılı devletler ve Sicilya Krallığı ile ticari ilişkiler ve esir alma ve verme gibi nedenlerle münasebette bulunmuşlardır. Napoli, İspanya'nın etkisi altında uzun bir bağımlılık döneminin ardından 1734'de bağımsızlığına kavuşup Sicilya Krallığı'nın devlet merkezi olunca, komşuları ve Osmanlı Devleti ile siyasi münasebet kurmuştur. Osmanlı Devleti Napoli'de bağımsızlığını ilan eden İki Sicilya Krallığı (Regno di Due Sicilie) ile 1740 yılında temasa geçmiştir¹². 1740'da İstanbul'a gelen Napoli elçisi bir anlaşma elde etmişti¹³. Yapılan anlaşma dolayısıyla Haziran 1741'de Cizye Muhasebecisi Elhac Hüseyin Efendi Sicilya Devleti'ne sefaret ile memur kılınmıştır¹⁴. Bu amaçla Napoli şehrine gelen Hüseyin Efendi¹⁵,

⁵Julia Anne Taylor, *Muslims in Medieval Italy (The Colony at Lucera)*, Amerika 2005, s.2; Ahmed, *İslamic Sicily*, s.1.

⁶Roger Boase, "Arab influences on European Love-Poetry", *Handbuch der Orientalistik Handbook of Oriental Studies (The Legacy of Muslim Spain)*, Ed.Salma Khadra Jayyusi, Leiden-New York-Köln 1992, s.462.

⁷Jeremy Jons, *Arabic Administration in Norman Sicily (Cambridge Studies in Islamic Civilization)*, Cambridge 2002, s.33.

⁸Dieter Messner, "Further Listings and Categorisations of Arabic Words in İbero-Romence Languages", *Handbuch der Orientalistik Handbook of Oriental Studies (The Legacy of Muslim Spain)*, Leiden-New York-Köln 1992, s.452.

⁹İspanya krallarının İtalya ve Sicilya üzerindeki etkileri için bk.Robert Rinehart and Jo Ann Browning Seeley, "Historical Setting", *Spain a Country Study*, Ed.Eric Solsten and Sandra W. Meditz, Washington 1990, s.13. İspanya'daki Castile Krallığı'nın Sicilya ve diğer yerlerdeki yönetimi için bk.Teofilo F.Ruiz, *Spanish Society (1400-1600)*, 2001 Malaysia, s.13.

¹⁰Mahmut H.Şakiroğlu, "Sicilya", *DİA*, XXXVII, İstanbul 2009, s.138-39.

¹¹Atilla Çetin, "Garp Ocakları", *DİA*, İstanbul 1996, s.383.

¹²Şakiroğlu, "Sicilya", s.138-39.

¹³Mahmut H. Şakiroğlu, "Napoli", *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, s.384-85.

¹⁴"Haliye Cizye Muhasebecisi Hüseyin Efendi kulları, taraf-ı devlet-i aliyyeden Sicilya canibine sefaret ile memur olmağla..." bk.BOA, D.BŞM, 3319/49, 23 RA 1154 (8 Haziran 1741).

¹⁵Moralı Seyyid Ali Efendi 1211 Ramazanı'nda Fransa'ya sefaret görevi ile görevlendirildiğinde, yolculuğu sırasında ihtiyacını görmek maksadıyla Sicilya'ya uğramış, oradan başta su olmak üzere ihtiyacını görmüştü. O, sefaretnamesinde bundan bahsederken, 1155 (1742) yılında Siciya Kralı ile Osman Devleti arasındaki dostluktan dolayı Küçük Hüseyin Efendi'nin sefaret göreviyle Sicilya'ya

şehirde merasimle karşılanmıştır. Şehri ziyaret ederek devrin meşhur ressamı Bonito'ya bir portresini yaptırmıştır¹⁶.

Divan-ı hümayun hâceganı olan Cizye Muhasebecisi Küçük Hüseyin Efendi¹⁷, Sicilya Kralı'na name-i hümayun götürme vazifesini tamamladıktan sonra Mora'ya kadar deniz yoluyla, Mora'dan itibaren ise kara yoluyla İstanbul'a gelecekti. Sicilya dönüşünde Mora'ya vardığında kara yoluyla İstanbul'a gelmesi için kendisine ücret karşılığında 40 at tedarik edilerek teslim edilmesi hususunda Mora Muhassılı görevlendirilmişti¹⁸.

1- OSMANLI-SİCİLYA KRALLIĞI İLİŞKİLERİ

Osmanlı Devleti ile Sicilya Kralının yakınlaşması sonucu ticaret ve muharebe gemilerinin her iki ülkede dolaşımı ile ilgili bir anlaşma yapılacaktı. Anlaşma dolayısıyla Sicilya Kralı Karlos Osmanlı Padişahı I.Mahmud'a ve Sadrazam Ahmed Paşa'ya birer mektup yazmıştır¹⁹. Anlaşma için Sicilya Kralı, bir elçi gönderdiği gibi, İstanbul'da ikamet halinde bulunan elçisi Konte de Favlon Fenoki adlı adamını da bu iş için görevlendirmiştir. Kral, gönderdiği adamın kendisini temsil ettiğine binaen her türlü görüşme salahiyeti bulunduğunu, İstanbul'da bulunduğu sırada her konuda kendisine kolaylık ve ayrıcalığın gösterilmesi hususunda ricada bulunmuştur²⁰. İstanbul'a gelen Sicilya elçisiyle beraber anlaşma için

---

geldiğinden bahseder. Bk. Morali es-Seyyid Ali, *Sefâretnâme-i Fransa*, Millet Kütüphanesi Ali Emiri, MTF 8142, s.1,3-4. Bu konuda ayrıca bak. Morali Seyyid Ali Efendi, *Paris Sefâretnâmesi*, ö.1224, s.7, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Tarih 837.

¹⁶ Mahmut H. Şakiroğlu, "Napoli", DİA, İstanbul 2006, XXXII, s.384-85.

¹⁷ Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye, II*, Yay.Haz. Mustafa Keskin, Ayhan Öztürk, Ramazan Tosun, İstanbul 1996, s.226.

¹⁸ "Mora Muhassılına ve Mora'dan âstâne-i saâdete gelince vâkî olan kazalardan kaza ve nevâhiye ve zâbitân ve â'yân-ı vilâyete hüküm ki: Hâlâ. Sicilyateyn kralına şerefhâ-yı sudûr olan nâme-i hümayun ...avâtıf-ı Hüsrev-ânem î'tâ olunan ...me'mûr hâcegân-ı Divân-ı hümayunuma hâlâ cizye muhasebecisi kıdvet-ül-emâcîd vel â'yân Hüseyin zîde mecdühü cânib-i merkume bu defa bahren sevk ve tesyîr olunub , avdetinde Mora kıyılarına ve ol havalilere çıkub andan b berren Der-saâdetime varıb muktezî olmakdan nâşî hin-i... mûmâ-ileyhe mukaddemâ nizâm verildiği üzere ahâlî tarafından olmak veçhiyle kırk ras bâr-gîr tedârik ve irsâl olunmak fermânım olmağın iş bu emr-i şerîfîm isdâr ve irsâl olunmuşdur. İmdi... kendisi gelmezden mukaddem müceddeden verilen şurût ve nizâm mûcibince ücretleri cânib-i mîrîden hîn-i hesabdân edaya teslim olunmak şartıyla kırk tuvane bargiri ahâlî-yi vilâyet tarafından olmak üzere tedârik ve irsâl ve mûmâ-ileyh geldikde tamamen teslim eylemeleri..." bk.BOA, A.DVN, 2081/22, 3 C 1154 (16 Ağustos 1741).

¹⁹ "Rikâb-ı hümayun-ı şehr-yâr, ye Karlos nâm Sicilya Kralından gelen nâmenin tercümesidir: ...Anadolu ve Rumili şehen-şâhı şevket-lü ve kudretlü pâd-şâh el Osman sultân Mahmud Hân hazretlerinin piş-gâh-ı hümayun-ı pâd-şâhanelerine taraf-ı dâî'lerine sıhhat-ı kâmil ve devlet-i şâmilelerinin edâ-yı lâıykası takdîminden sonra hulâsasına arz ve i'lâm olunur ki, devlet-i âliyye-i ...ile krallığımız beyninde musâlaha ve sefâine âmed-i şöd ve ticaret-i umûriyenin akd ve temşîdine der-devlet-i âliyyelerinde tarafımızdan bundan akdem me'mûr-u merhus vekiller olan Kont de Favlon Fenoki nâm dâî'leri itmâm-ı hıdamât-i me'mûriyeti ile tarafımızdan bu defa iâde ve ircâ' ettirmekle..." bk.*Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.73, s.89, 18 Z 1154.

²⁰ "Devletlü, inayâtlü veziriazam hazretlerine Karlos Sicilya kralından gelen mektubun tercümesidir: Karaloş bi-lütfihî teâlâ iki Sicilya'nın kralı ...tarafından devlet-i âliyye-i Osmaniye'nin Veziriazamı olan El-Hac Ahmed Paşa hazretlerinin huzurlarına arz-ı hulûs ve mevâddat eblağından sonra dostane inhâ' ve i'lâm olunur ki, bundan akdem ...devlet-i aliyye-i Osmaniye ile krallığımız beyninde musâlaha ve sefâin-i âmed -i şöd ve ticaret-i umûriyenin akd ve temşîdine me'mûr olan Kont de Favlon Fenoki

görevli bulunan Kont de Favlon Fenoki teşrifat kuralları çerçevesinde karşılandıktan sonra padişah ve sadrazama getirdiği iki adet mektubu teslim etmiştir. Teslim edilen mektubun aslı ve tercümesi usulüne uygun okunarak kayıt altına alınmıştır²¹.

Garp Ocaklarına ait korsan ve muharebe gemileri, sürekli olarak Sicilya gemilerine zarar verip gemilerde bulunanları esir alırken, Sicilya'ya Krallığı'na ait çekdirme gemileriyle beylik zindanlarında da oldukça fazla Türk ve Müslüman esir bulunmaktaydı. Bu nedenle Sicilya Kralı, Garp Ocakları'na ait muharebe gemilerinin korsanlık faaliyetlerine son vermek ve ayrıca Sicilya'da bulunan Müslüman esirlerin kurtuluşunu sağlamak üzere Garp Ocaklarıyla da bir anlaşma yapılması hususunda izin istemiş, Osmanlı hükümeti böyle bir anlaşmanın yapılmasını uygun görmüş ve bu hususta Garp Ocakları'na gerekli izni vermiştir²².

Sicilya Krallığı içerisinde esir bulunan Türk ve Müslüman esirler de kurtuluşları için hükümete durumlarını bildiren bir mektup yazmışlardı. Bu sırada Sicilya Devleti içerisinde 600 Türk ve Müslüman esir bulunmaktaydı. Garp Ocakları ile Sicilya Krallığı arasında henüz gerekli anlaşma sağlanmadığından Sicilya hükümeti 63 esiri İstanbul'a dönüşleri için serbest bırakırken, Garp Ocakları'na mensup Tunus ve Cezayirli esirlerden 600'ünün tutukluluğunu devam ettirmişti. Tutuklu bulunan Tunus ve Cezayirli esirlerden 500'ü Sicilya çekdirme gemilerinde, 100'ü ise Sicilya Vilayeti içindeki zindanlarda zincirlenmiş haldeydi²³.

---

itmâm-ı hidamâte me'mûriyeti ile tarafınıza bu defa îade ve ircâ' ittirilmekle..." bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.74, s.90, 17 Z 1154.

²¹ "...Tevkiî ve ref'i hümayunumuz vâsıl olmak malûm ola ki, merci-i selâtîn-i i'tibâr ve hilâf-ı havâkîn sâhib-ül vakar olan sene-yi seniyyede sudûra medâr ve atıyye-i âliyye-i saâdet kararımızda vakur-ı saâdet ve ihlâs ve mâverât ihtisasınız muktezâ-sınca bundan akdem akdem akd ve teâhüd olunan emr-i musâfâtın icrâ-yı levâzım-ı şerâiti için der-saâdetimde mukîm olmak üzere bu def'a tarafınızdan ta'yîn ve irsâl olunan murahhas-ı vekiller kıdvet-ül-ümerâ ile Sicilya ...saltanat-ı seniyyemiz olan mahrûse-i Konstantin ...âliyyeye gelub sudûr-u izin-i hümayunumuz ile piş-gâh-ı şevket penâh mülûk-ânemizde takdîm-i ceyb-i say-ı merâsim ba'de-l-ibka teşrifât-ı kaidemize mazhar olduktan sonra getürdüb teslim eylediği iki kîta nâme-i sadâkat a'leme aynı ve tercümeleri ber mu'tâd-ı kadîm ...saltanat-ı pâyeyi serîr ahd-ı mu'teber Hüsrev-ânemize arz ve telhîs olunub hulâsa-yı mefhûmlarında münderic ve mündermic olan mûmâ-ileyh murahhas verkillerin âliyyemizde ikametine ve tarafınızdan arz ve ifâdeye me'mûr olduğu bilcümle husûsât-ı kaide-i Osman-ı hümayunumuz olmasına ve bundan icrâ-yı levâzım ve musâfâtda sarf-ı makrûn ideceğinize ve mukaddemâ akd ve mevâdd-ı muâlaha için irsâl olunub hâlâ der-devlet-i medâr-ı mülûk-ânemizde mukîm olan murahhas vekiller kurûn-ı ümerâmla Sicilya Kont de Favlon Fenoki ...tarafınıza îadesine ruhsat-ı şâhânemiz erzânî kılınması husûslarına itlâ-yı şehen-şâhenemiz hâsıl ve hediyeiz dâhî mevziî kabul vâsıl olmuştur. ... " bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.78, s.93.

²² "Tarafeynin üserâ-yı mübâdele veyahut mukabil bahâ' ile itlak olunmak üzere taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya Kralı dâî'lerine îtâ buyrulan ahid-nâme-i hümayunda musarrâh olmağla hâlâ beglik zindânında ve çekdirme sefinelerinde vesâîrlerin yedlerinde bulunan kral-ı müşârun-ileyh dâî'leri musâlaha-yı mübâreke hürmetine derd-u muhânettân halâs bulunmaları için mukabil baha taktîr ve ta'yîn buyrulmak ricâ ve niyâz olunur ve memâlik-i mahrûse iskelelerine emtia-yı mütenevvi ile vürûd idecek Sicilya sefinelerinden birkaç pare sefine Akdeniz'de ocaklu korsanlarına bu esnalarda müsâdif eyleyüb âzim zahmetler halâs bulub, keyfiyyet-i merkume sefinemizin emedd-i şîârî husûsuna azîm ve rihne-i müstelzim olmağla zikrolunan ocaklar ile müsâlahanın temşît ve nizâmına taraf-ı devlet-i âliyyeden hamt ve müsâade ve rey-i izin isâbet tedbirleriyle bir an evvel fâsl-ı hitâm verilmek babında emr-i fermân ulü-l-emrindir." Bk.BOA, *İ.E Hariciye*, 1965, 1153 (1741).

²³ "Sicilya tarafında olan üserânın mektub-ı mefhûmudur: âhvâlinizden suâl buyrulur ise mesmû'umuz oldu ki, Sicilya Devleti Ocaklu ile barışmak üzere olub mesrûr olduk. Şevketlü, keremetlü pâdişahımız duâdan sonra lâtif ve ihsânlarından âhvâlimiz suâl buyrulur ise bizler altı yüz esiriz. Beş yüz neferimiz çekdirme sefinesinde ve yüz neferimiz vilâyet içinde der-zincir hidmetteyiz ve altı yüz nefer üserâdan

Sicilya Krallığı ile Garp Ocakları arasındaki anlaşma müzakereleri, Trablusgarp Beyi Karamanlı Ahmet Paşa ile Sicilya Kralı Karlos'un görevlendirdiği Haçento tarafından yapılmıştır. Yapılan müzakerelerden sonra ticaret ve gemilerin seyri başta olmak üzere sosyal, siyasi ve hukuki bir çok konuyu kapsayan ilgili alanda 7 Nisan 1740 tarihinde on yedi maddelik bir anlaşma imzalanmıştır²⁴. Sicilya krallığı ile Trablusgarp Beyliği yapılan anlaşmanın sağlanması için Osmanlı Devleti'nin rey'i ve rızası esas alınmış, iki devlet arasındaki dostluk buna göre tesis edilmiştir²⁵. Yapılan anlaşmayla Sicilya Krallığına tabi halk ile Trablusgarp ahalisi arasında yasak tutulanlar dışında her türlü alış-verişin yapılmasının uygun görülürken, gerektiğinde ticaret ve harp gemilerine tamir ve gerekli yardımların sağlanması hususunda karar alınmıştır²⁶.

Anlaşmanın üçüncü maddesiyle satışı veya alış verışı yasak olan savaş malzemesinin her çeşidinin ticaret ve satışına serbestlik getirilirken, bunların satışında her hangi bir engelin bulunmaması ve dostluğu bozacak bu tür girişimlerden kaçınılmaması hususunda karar alınmıştır²⁷.

Anlaşmanın dördüncü maddesi ticaretten ve ticaret malzemesinden alınacak vergi oranları her Sicilya ve Trablusgarp Ocağı'nda da yüzde üç olacaktı. Özellikle her iki tarafın

---

Âstane-i devlet niameye altmış üç neferimizi gönderdiler. Kusurağımız hala esiriz ve bu tarafta kalanların cümlesi Cezayirli ve Tunuslu ve Trabluslu olduğu ma'lûm-u devletleri buyruldukda halâslarını ricâ ve niyâz iderler." Bk.BOA, *Cevdet Hariciye*, 3931, 28 Safer 1154 (15 Mayıs 1741).

²⁴ "Trablus Ocağı ile Don Karlos nam Sicilyateyn Kralı beyninde akdolunan mevâdd-ı temessükü sûreti tercümesidir: Bismillâh iş bu mevâdd-ı temessük ile cümleye ilân ve beyan olunur ki, haşmetlü... iki Sicilyateyn ve ana tabi olan cezirelerin kralı ve İspanya'nın kral-zadesi ...ve Toskana ve sair yerlerin büyük birinci ve hala Trablusgarb Beyi saâdetlü Karamanlu Ahmed Paşa Trablusgarb Ocağı ve divanı ile ...beyinlerinde musâllaha-yı muteber ve dostluk akd teahüd tedabire-yi enkad olan umûr-ı ticaret ve sefâinin amed-şöde kral-ı müşarun-ileyh tarafından me'mûr olan Haçento...ile paşa-yı muma-ileyh bad-el- müzakere musâllaha-yı mevâdda ve umûr-ı ticaret amed-şöde sefâin-i âfide zikrolunan on yedi madde ve bir hâtıme ile karar dade olmuştur. Evvelki madde bundan akdem miladi Hazret-i İsa'nın bin yedi yüz kırkıncı senesinde mâh-ı Nisan'ın yedinci gününde devlet-i âliyye ile haşmetlü ... Sicilyateyn Kralı beyninde akd ..." bk.BOA, *Name-i Hümayun*, 8, nr.71, s.87.

²⁵ "... Devlet-i âliyye ile haşmetlü ... Sicilyateyn Kralı beyninde akd olunan musâllahanın birinci maddesinde karar dade olunduğu üzere Kral-ı müşarun-ileyhin Trablus-ı ocağı ile musâllaha ve müsâlîme üzere olmaları devlet-i âliyyenin intizâm-ı rey ve zeyilleri der-kâr olduğuna binaen hâlâ mâ'beyinde mün'akid olan dostluk ve... muteber tutulmak üzere rıza-yı devlet-i âliyye taleb oluna..." bk.BOA, *Name-i Hümayun*, 8, nr.71, s.87.

²⁶ "...İkinci madde: haşmetlü Sicilyateyn Kralına tabi olan memâlik ve arazi ve ona tâbi cezîreli ve Toskana ve ana tâbi yerlerin el-yevm kral-ı müşarun-ileyh zabt ve tasarruflarından ve bundan böyle tasarruflarına dahil olunacak memâlik ve arâzilerin bil-cümle reâyâları ve Trablusgarb Ocağına tâbi olan reâyâ ve bilâd ve kale ve arâzî ve cezirelerin ahâlîleri beyinlerinde iş bu musâllaha-yı mu'teber ki mer'i ve mu'teber tutulub ve buna binaen donanmaları ve cenk-i sefâini tarafeynin deryalarına ve iskelelerine amed-şöd ve kezâlik tüccar sefâiyini ve tarafeynin reâyâları gelub gidüb iki devletin deryalarına inhâ ve arâzisinde memnûâtattan maada her gün emtia ...alışveriş iderler...Cenk ve ticaret sefâinin tamiri ve muâvenetleri ve saîr iktizâ iden levâzımın tedârîki asude-i hal üzere alışveriş eyleyüb mal-ı saîrenin me'lûf olduğu menâfi'yi kesb eylemek câiz ola..." bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

²⁷ "...üçüncü madde memnûâtattan olan emtia-yı cenk-i edevâtın her nev'ine itlak olunub, mademki iki tarafın mahsûs-ı emriyle verilmedikçe sa'y ve şerâi-yi câiz olmaya ve götürülüb-götürülmeye killet veyahut kesret üzere olan emtia-yı hayatın ...tevkif olunmak lazım geldiği halde ol emtia dahi mümteniâtattan a'dâ olunub naklînin men-i hilâf ve dostluktan a'dâ olunmaya... bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

tüccar ve reayası tarafından getirilen her türlü ticaret malzemesinin, şarap ve içki dahil olmak üzere vergi oranları yüzde üç olarak belirlenmişti. Belirlenen gümrük kurallarına uymayarak her hangi bir malı kaçak yoldan gümrükten çıkarmaya çalışana cezai yaptırım uygulanacaktı²⁸.

Anlaşmanın beşinci maddesiyle Sicilya Kralı, Trablus şehrine bir konsolos tayin ederken, Trablusgarp Ocağı'nın diğer liman ve ticaret beldeleri için de gerekli mahallere konsolos vekilleri gönderilecekti. Sicilya'dan gelen konsolos ve konsolos vekillerine her türlü yardım ve kolaylık sağlanırken, gerekli diplomatik muafiyet ve serbestlikle beraber onların Trablus'da meydana gelecek anlaşmazlık ve davalarına bakılacaktı. Buna göre Trablus'da bulunan Sicilya kralı reayasının kendi aralarında meydana gelen anlaşmazlıklara, Trablusgarb Ocağı'nda bulunan zabitan ve reayadan hiç biri karışmayacak, olaya sadece Trablusgrab Beyi bakabilecekti. Bunların kendi aralarındaki davalar Trablus Beyi huzurunda yapılacak, Sicilya konsolos ve vekili de davanın yapıldığı yerde hazır bulunacaktı. Ayrıca Trablusgarp Ocağı sınırlarında batan gemi ve batıklardan karaya çıkarılanlar sahiplerine teslim edilmek üzere Sicilya konsolosuna verilirken, batıktan karaya çıkarılan hiçbir maldan vergi talep edilmeyecekti. Bunun tek istisnası devlet adına satılanlar olacaktı²⁹.

Anlaşmanın altıncı maddesiyle Sicilya Kralının memleketinde uygun görülürse Trablusgarp Ocağı'nın ticari haklarının savunulması amacıyla Trablusgarp maslahatgüzarları tayin edilecek, bu maslahatgüzarlar Osmanlı ve diğer devletlerin maslahatgüzarları nispetinde muafiyet ve serbestliğe sahip olacaktı³⁰.

Yedinci maddeye göre Sicilya halkından biri üzerinde seyahatname belgesi olsun-olmasın Trablus'da vefat ederse sahip olduğu malları yakınlarına teslim edilmek üzere Sicilya konsolosu veya konsolos vekili tarafından görevlendirilen katibe teslim edilmeden önce kayıt altına alınacaktı; ancak ölen Sicilyalının bulunduğu yerden konsolos ve konsolos vekili bulunmuyorsa, o bölgenin ileri gelen görevlisi tarafından iki Sicilyalının önünde kayıt altına alınacak, eğer Sicilyalı herhangi biri bulunmaz ise yerli halktan iki kişi ve bir katibin

²⁸ "...Tarafeynin iskelelerine gelen emtiadan iki tarafın reâyâları dostluk üzere olan... saîrenin reâyâları misüllü resm ve gümrük yüzde üç eda ideler. Mesala kral-ı müşarün-ileyhin reâyâları Trablus Ocağına tâbi olan iskelelere götürüb ve götürdükleri emtia ve hamr ve arakdan dahi ol minval üzere eda ideler. Ve kral-ı müşarün-ileyhe tabi olan Trablus reayası götürdükleri emtia kezalik yüzde üç resm ve gümrük ve saîr adet ve rüsüm-u devl-i saîrenin reâyâları eda eyledikleri üzere bunlar dâhî eda eyleyib ve tarafeynin reâyâlarından birisi gümrükden şey kaçırduv ahz olundukda hakkından gelunub; velakin dost olan kul ve saîrenin reâyâlarından ziyade taleb olunmaya..." bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

²⁹ "Beşinci madde kral-ı müşarün-ileyh tarafından Trablus şehrinde bir konsolos ta'yîn ve ocağ-ı merkumun ğayrı liman ve ticaret için muktezî olan mahallerinde nasb olunmak câiz ola ve zikrolunan konsolos ve vekillerin îânet ve serbestiyet ...icra'sı ve muâfiyet-i saîr hususunda...riâyât olunduğu üzere bunların haklarında dahi icra' oluna ve kral-ı müşarün-ileyhe tabi olan nefer reayalar beyninde niza vaki olur ise Trablus divanında, ancak Trablus beyi huzurunda fasıl olunub ve aher mahalde bulunub nizâ' vukuunda ol mahallin hükkâmı konsolos veyahut vekilleri daima hazır bulunmak şartıyla fasıl ideler ve konsolos ve vekillerinin müdahali olan dava nizâ, aher mahalde dahi zuhûr iderse mücerred Trablus pašasının huzurunda fâsıl oluna ..." bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

³⁰ "altıncı madde Kral-ı müşarün-ileyhe tabi olan memâlikde münâsib görülür ise ocağ-ı merkumun ticaret-i umûru temsilü için maslahat-güzârlar nasb olunmak câiz ola ve zikrolunan maslahat-güzâr ve reâyâları haklarında devlet-i âliyyenin ve düvel-i saîrenin maslahat-güzârları misüllü muâfiyet ve serbestiyeltilerine riâyât oluna" bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

şahitliğinde kayıt altına alındıktan sonra, en yakında bulunan Sicilya konsolosu veya vekiline ulaştırılacaktı³¹.

Sekizinci maddeye göre denizde iken her iki tarafa ait savaş gemileri karşılaşacak olsa, bayrakları açarak dost olduklarını gösterecekler; yalnız bu gemilerden biri tüccar, diğeri harp gemisi ise savaş gemisinden iki kişi tüccar gemisine geçerek gemiyi kontrol edecek, gerekiyorsa dost olduğuna binaen gerekli yardımda bulunacaktı³². Anlaşmanın dokuzuncu maddesi borçluların durumu ile ilgili idi. İki devletin reayasından borçlu bulunan biri borcunu ödemediği taktirde, bu borç konsolos veya maslahatgüzardan talep edilmeyecekti. Ayrıca Sicilyalı biri Trablus'da katlettiği biri ile ilgili davası görülürken konsolosu da yanında hazır bulunacak herhangi bir haksızlığa mahal verilmeyecekti³³.

Anlaşmanın onuncu maddesine göre iki devlete ait gemilerden birine binen yolcu veya adamlar eşyalarıyla seyahat halinde iken her hangi bir bahane ile hapsedilmeyecek veya zincire vurulmayacaktı³⁴.

Anlaşmanın on birinci maddesine göre taraflarda esir halde bulunanların ortak alınan karar çerçevesinde serbest bırakılacaktı³⁵. On ikinci maddeye göre iki devletin düşmanları tarafından gemi veya adamlar vasıtasıyla liman ve iskelelere satılmak üzere getirdikleri mallara izin verilmeyecekti³⁶. On üçüncü maddeye göre ise Trablus Ocağı'na ait muharebe gemilerinin Sicilya Krallığı'na ait limanlarda gerekli donanımı sağlanmasına karşı çıkılırken, Sicilya halkının da bu gemilere donanım sağlamasına izin verilmemiştir. Ayrıca korsanların da harp gemilerini donanımını sağlamalarına ve her iki ülke içerisinde serbest hareket etmelerine izin verilmeyecek, korsan gemilerinin gasp ettikleri eşyalar teslim edilecek ve herhangi bir gaspa da müsaade edilmeyecekti³⁷.

³¹ “Kral-ı müşarün-ileyhin reâyâlarından biri... vefat eyledikde konsolos veyahut konsolos vekili tarafından ta'yîn olunan katib defterini ve eşyasını tahrîr eyleyib teslimi lazım gelen kimesneye teslim ideler ve konsolos veyahut vekili olmayan mahallerde vefat ider ise ol havâlinin hâkimi ma'rifetiyle Sicilya reâyâlarından iki nefer kimesnenin muvâcchelerinde, onlar dâhî mevcut bulunmadığı halde iki yahud bir nefer katib ve yerliden iki nefer şahidler muvâcchelerinde tahrîr eyleyüb karîb mahalde olan konsolos veya vekillerine ihtiyâr eyleyeler. Onlar dâhî sahiblerine teslim eylemek üzere” bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

³² “sekizinci madde rû-yı deryada donanmış iki kıta cenk sefâini birbirine müsâdif eylediklerinde bayrakları açub izhâr-ı dostluk eyleyeler...” bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.87.

³³ “Dokuzuncu madde deyn hususuna dair: iş bu iki devletin reâyâsından birinin maslahatı vâki' oldukda bu dâhî eda itmediği halde bu dâhî olanın milletinden olan konsolos vekili ve maslahat-güzârı zikrolunan borcun edasına haber olunmaya ve reâyâlarından bir gayrı kimesne mademki kendi rızasıyla temesükü veya kefâleti olmadıkça sen kefil olmamışsın, bu rencide olunmaya ve Sicilya reâyâlarından birisi Trablus Ocağına tâbi' olan bir reâyâyı katil veya rencide eylese ve katil karar eyledikde ahz olundukda ve dostluk üzere olan düvel-i saire milleti hakkında cürmüne göre hakkından geline; velakin ... konsolos ma'rifetiyle sabit olmadıkça hakkında gelinmek câiz olmaya.” Bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

³⁴ “Onuncu madde iki devletin sefinelerinden biri süvar olan yolcular ve sair adamlar eşyalarıyla asude hal üzere olub zincirde ve remirde olunmayalar.” Bk.BOA, *Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

³⁵ “On birinci madde tarafeynin bilcümle üsârâsı bahâ ile yahud mübâdele ile bilâ-vakt ve müddet-i def'a ve ahde veyahut kalebend münâsib ... görüldüğü üzere taze ....veyahud nisvan bila-istisna dostane karar verilecek bahâ ile itlak oluna...” bk.*Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

³⁶ “On ikinci madde iki devletin düşmanları tarafına tabi olan iskele ve limanlara sefine ve adamlar ve fûruht eylemek için eşya nakleylemek câiz olmaya ve gelub götürür ise itlak oluna...” bk.*Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

³⁷ “on üçüncü madde: Trablus Ocağı'na tabi olanlara iki Sicilya limanlarında cenk sefaini donatmak caiz olmaya ve kezalik iki Sicilya reayaları Trablus cenk sefaini donatmağa me'zun olmayub ve korsan

On dördüncü Trablus'dan Sicilya'ya gelecek Trablus Ocağı'na tabi ticaret ve özellikle muharebe gemilerinin Sicilya'da halkın taarruzuna uğramaması için Trablus'da ikamet eden Sicilya konsolosu veya konsolos vekillerinden yol kağıdı alacak, bu kağıtla birlikte Sicilya'ya gelecekti. Aksi halde düşmanın maruz kaldığı muamele ile karşılaşılacaktı³⁸. On beşinci maddeye göre bu iki devlet her hangi düşman gemisini ele geçirdiğinde tayfaları arasında Müslüman veya Sicilyalı vatandaşlar var ise bunlar esir edilmeyecekti³⁹.

On altıncı maddeye göre Sicilya Kralı'nın konsolos ve vekillerine, İstanbul'da bulunan konsolos ve vekillerine gösterilen rağbetin aynı oranda gösterilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur⁴⁰. On yedinci maddeye göre ise Sicilya kralı reayası gemilerine el konulmayacak ve istemediği yere gönderilmeyecekti⁴¹. Anlaşmanın hatimesinde ise Sicilya Kralı ile Trablusgarp Paşa Karamanlı Ahmet Bey arasında imzalanan anlaşma Trablus Divanı ve Sicilya kralı tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir⁴².

2. KÜÇÜK HÜSEYİN EFENDİ'NİN SİCİLYA ELÇİLİĞİ

a. Sefaret Hazırlığı

Cizye Muhasebecisi Hüseyin Efendi'nin Sicilya Devleti'ne sefaret ile vazifelendirilmesinden sonra sefaret sırasında ihtiyaçlarını karşılaması için ona 5000 kuruş harcırah verilmiştir⁴³. Hüseyin Efendi'nin hazırlığı öncelikle sefaret dairesinde bulunan

---

tayfası kendülerinde dahi donatmış bulundu ise bu iki devletin zikrolunan korsanları aher devletin liman ve sevhilinde meks ettirilmeyüb ve kosanlık ile gasb eydikleri emtia ve eşyayı götürmeğe cevaz verilmeyüb ve Trablus'da ana tabi limanlarda donanmış cenk sefaini avandalığa takrir olunur iki İki Sicilya'nın ve cezirelerin ve Toskana limanlarının baid mesafesinde korsanlık eylemelerü Trablus'a tabi sefain ve korsanlık sefaini hilaf-ı hareketde bulunub, kral-ı müşarun-ileyhin sefainine müsadif eylediklerinde el koyub..."bk.*Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

³⁸ "On dördüncü madde : Kral-ı müşarün-ileyhin bayrak ve patentesi ile geşt ü güzar Trablus'dan Sicilya reayasına tariz ettirilmemek için Trablus Ocağı'nın limanlarında donanmış azamdan olan beher sefine Trablus'da ikamet eden konsolos veya vekil yedinden iş bu mevadd-ı temesükün aherden tahrir olunan patenteye mutabık olmak üzere yol kağıdı alub ve Trablus Ocağı'na tabi her cenk sefinesinin bu misüllü yol kağıdı bulunmadığı halde düşman-ı din ad olunub hasmane muamele ve ahz oluna..." bk.*BOA, Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

³⁹ "on beşinci madde: iş bu iki devletin sefinesi tarafeynin düşmanı olan bir sefneyi ğaret eyledikde ve ğaret olunan sefineye kendi devletinin konsolos veya maslahat-güzâr patentesiyle bir nefer reâyâ bulur ise esir olunmaya..." bk.*BOA, Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

⁴⁰ "on altıncı madde : İki Sicilya'nın konsoloslarına ve vekillerine kral-ı müşarün-ileyhin sefaini ve reâyâları karar da de olan nizam devlet-i âliyyenin memâlikinde mukîm olan Sicilya konsoloslarına verildiği minval üzere konsolosa resmini eda ideler." Bk.*BOA, Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

⁴¹ "on yedinci madde: kral-ı müşarün-ileyhin reâyâları kendi sefainine rızalarına muğayir eşya tahmîline kat'a cebr olunmayalar ve istemedikleri yerlere irsâl olunmayalar..." bk.*BOA, Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88.

⁴² "Hatme: iş bu musâlaha-yı mübârekenin kral-ı müşarün-ileyh ile saâdetlü Trablus pašası Karamanlı Bey Ahmet Paşa ve divanı ve Trablus Ocağı beyninde karar-zade olan şurut tarafından ...mu'teber tutulub tarafeynin ahali ve reâyâlarının husûmeti kat'a ve mündefi olunmak için iki devletin memâlikinde musâlaha-yı mübâreke ilan ve beyan oluna..." bk.*BOA, Name-i Hümayun Defteri*, 8, nr.71, s.88, Evail-i Za 1154.

⁴³ "Hâliyâ Cizye Muhasebecisi El-Hac Hüseyin Efendi kulları, taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya cânibine sefâret ile me'mûr olmağla, bir mikdâr harc-i râh verilmesi için arzuhal ve beş bin kuruş harc-i râh verilmek üzere fermân-ı âlileleri sadr olmağın. sadr olan ferman-ı alileri mucibince muma-ileyhe harcırah için beş bin kuruş verilmek üzere tezkeresi verilmek bâbında fermân devletlu, saâdetlü, sultânım hazretlerindir." Bk.*BOA, D.BŞM*, 3319/49, 23 RA 1154 (8 Haziran 1741).

görevlilerin seçilmesiyle başlamıştır. Bu amaçla onun maiyetine bir tercüman tayin edilmiştir. Görevli tercümana ihtiyaçlarını görmesi için harcırah verilmesi düşünülmüştür⁴⁴. Bu amaçla verilecek harcırah miktarının belirlenmesi maksadıyla 7 safer 1130 (10 Ocak 1718) tarihinde Hollanda'ya gitmek üzere vazifelendirilmiş elçi tercümanına verilen 150 kuruş göz önünde bulundurulmuştur⁴⁵.

Hüseyin Efendi'nin maiyetinde yer almak üzere sefaret dairesine; Has ahır hademesinden biri eski ve diğeri acemi olmak üzere iki "at gulamı" görevlendirilmiştir⁴⁶. Bunlarla beraber atların hizmetiyle vazifeli 1 saka ile 1 seyis görevlendirilmiştir. Bu hizmetlilerin harcırah, kisve bahası, bahşiş, ulufe ve kahve bahası ile yelkendestçi ücreti ödenmiştir. Bunlardan eski gulama 150, "acemi gulama" ise 75 kuruş harcırah ödenmiştir. Ayrıca eski ve "acemi gulama" İstabl-ı âmireden kisve bahası ödenmiştir. Eski ve acemi gulamlara her bir zırası 296 akçe olmak üzere 16 zıra "levendan çukası" ile her zırası 3000 akçe olan 2 zıra "arfa pare" kumaş temin edilmiştir. Bu gulamlara her biri 300 akçeden 2 adet şalvar temin edilirken, 1200 akçe de halat ücreti ödenmiştir. Görevli seyise 5040, sakaya 5010 akçe ulufe, bahşiş ve kahve bedeli ödenmiştir. Ayrıca 7 adet has at için 264 kuruş 51 para yelkendestçi ücreti ödenmiştir⁴⁷. Hüseyin Efendi'nin maiyetinde Sicilya Kralına gönderilecek iki gulam ile bir seyisin yolculuk boyunca tüketeceği yiyecek ve içecek miktarı da hesaplanarak kendilerine verilmesi uygun görülmüştür⁴⁸.

Tablo 1: Hüseyin Paşa'nın Elçilik Heyeti'nde Yer alan Görevliler⁴⁹:

Görevli	Görevli Sayısı
Tercüman	1
Acemi Gulam	1
Eski Gulam	1

⁴⁴ "Sâhib-i arzuhal ...tercüman-ı Sicilya kralına muavenet-i Hüseyin efendi kullarının maiyetine me'mur olub bir mikdar harcırah ihsan olunmak üzere istida-yi inayet iderleri. Meskur kullarına yüz kuruş harcırah verilmek üzere.." bk.BOA, *D.BŞM*, 3324/66, 11 R 1154 (26 Haziran 1741).

⁴⁵ "Bu kulları İtalya tarafına elçilik ile me'mur kılınan El-Hac Hüseyin Efendi kulları maiyetine tercümanlık ile me'mur kılınıb iktiza iden harc-ı râh-ı taraf-ı mîrîden ihsan olunması bâbında emr-u fermân devletlu, saâdetlü sultânım hazretlerindir." "Sâhib-i arzuhal için Flemek tarafına gönderilen elçinin tercümanına verilen harc-ı râha kıyasen der-kenâr olunmak bâbında..." bk.BOA, *D.BŞM*, 3322/75, 30 RA 1154 (15 Haziran 1741).

⁴⁶ Osmanlı Devleti'nde padişaha ve saray mensuplarına ait atların barındığı Has Ahur olarak biline İstabl-ı Âmire için bk.Abdülkadir Özcan, "İstabl", *DİA*, XIX, İstanbul 1999, s.204.

⁴⁷ " Taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya tarafına sefâret ile me'mûr Hüseyin Efendi kullarıyla maen gidecek bir nefer eski ve bir nefer acemi at gulamına harcırah ve bahşiş ve kisve baha verilmek için izzetlü Mâr-âhûr-ı evvel ağa kulları mahsûren arzuhal ider. Bundan akdem Moskov tarafına gidecek olanlar için altı yüz yetmiş yedi buçuk kuruş verildiği eğer çi baş muhasebeden verildiği derkenar olub; lakin Moskov memâliki mesafe-i baîd olmağla ol mikdâr akçe verilip... Bunların gidecekleri mahâll Mora Ceziresi hizasında olmağın, avn-ı hak ile iki üç aya dek varılıb gelecekleri mahfuz olduğundan naşi Moskov memleketinin baîd mesafesinden mukayyed olunmak lazım gelse, altı yüz yetmiş yedi kuruşun bununla tespiti verilmek iktiza edib ancak mukayeseye itibâr olunub." Bk.BOA, *D.BŞM*, 3321/49, 28 RA 1154 (13 Haziran 1741).

⁴⁸ "Taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya Kralı tarafına gidecek esir ile iki nefer eski gulam ve bir nefer seyisin mekulat ve meşrubatları tevcihle ihsan olunmak fermna-ı alileri buyrulur ise emr-u ferman devletlu, saâdetlü sultânım hazretlerindir." Bk.BOA, *D.BŞM*, 3322/78.

⁴⁹BOA, *D.BŞM*, 3322/75; 3322/78.

Saka	1
Seyis	1

Esasen Osmanlı karasuları, gemiler ve gemilerde yer alıp silahlı gücü teşkil eden levent askerleri tarafından sağlanmaktaydı⁵⁰. Sicilya Kralına nâme-i hümâyun götürmekle vazifeli Hüseyin Efendi'nin gidiş ve gelişini sağlamak üzere, Yıldızlı Şahane ve Kara Vula olmak üzere Osmanlı donanmasına ait iki adet kalyon tahsis edilmiştir⁵¹. Padişah I.Mahmud'un namesini Sicilya Kralına götürmekle vazifeli bulunan Hüseyin Efendi, Yıldızlı Şahane kalyonuna binmiş, Kral-ı bahri kalyonu da onun yanında yer almıştır⁵².

Bu kalyonların Sicilya'ya gitmekle görevlendirilmelerinden sonra takımları giderilmeye çalışılmıştır. Kalyon takımının en önemli kısmını leventler oluşturmuştur⁵³. Kalyonlar için levent kaydı yapılmıştır⁵⁴. Bunlardan Yıldızlı Şahane Kalyonunda görev yapan leventlerin sayısı 450 iken, bunların sayısı 650'e çıkarılmıştır. Kralı Bahri Kalyonunda 350 levent görev yaparken, bu sayıya 100 asker daha ilave edilerek leventlerin sayısı 450'e çıkarılmıştır. Her iki kalyonda göre yapan askerlerin toplam sayısı ise 1100'ü bulmuştur⁵⁵.

Kral-ı Bahri ve Yıldızlı Şahane kalyonlarındaki leventlerin sayısı artırılınca bu gemilere tahrir suretiyle levent kaydedilmesi yönünde karar alınmış, gerekli hassasiyetin gösterilmesi hususunda bu kalyonların kaptanlarına emir verilmiştir⁵⁶. Kalyonlara fazladan tahrir edilecek leventlerin özellikle Boğazhisarı'ndan ve Gelibolu çevresine gelinceye kadar

⁵⁰ Osmanlı Devleti'nde gemilerde görev yapan deniz leventleri için bk. Mustafa Cezar, *Osmanlı Tarihinde Levendler*, İstanbul 1965, s.170-75.

⁵¹ Subhi Efendi Tarihinde ise Küçük Hüseyin Efendi'nin iki adet Sicilya Kalyonu ile gittiği kayıtlıdır. Bk. "... Hâcegân-ı Divan-ı Hümâyûn'dan Cizye Muhâsebecisi olan Küçük Hüseyin Efendi ber-vech-i sefâret mahall-i merûma me'mur olup, kral-ı muma-ileyh tarafından mukaddemâ Asitane-i Sa'adet'e vürûd iden iki kıta Vardakosta ta'bir olunan kalyonları ile Çiçilya tarafına bâd-bân-güşâ-yı azîmet olundu" bk. Vak'anüvis Subhi Mehmed Efendi, *Subhi Efendi Tarihi (Sâmî ve Şâkir Tarihleri ile Birlikte İnceleme ve Karşılaştırmalı Metin)*, Haz. Mesut Aydın, İstanbul 2007, s.707.

⁵² "...Riyale-i hümâyun kapudanı Ahmed Kapudan ve Karavula-i Kral-ı Bahri kapudanı diğer Ahmed Kapudan zîde kadruhu tevki-yi ref-i hümayunum vâsıl olmak malum ola ki, sen ki Riyale-i hümâyunum kapudanı mûmâ-ileyhsin. Sen ki süvar olduğun Riyale-i hümâyunum hesab el tahrîr dört yüz elli levendi ve Karavula-yı hümâyunum dahi üç yüz elli nefer levendi olub...Sicilya Kralı tarafına bu def'a devlet-i âliyye tarafından sefâret ile ta'yin olunan nâmenin süvar olduğu Riyale-i hümâyun kalyonuna râh olmağla..." bk.BOA, *D.BŞM*, 3325/57, 13 R 1154 (28 Haziran 1741).

⁵³ Osmanlı donanmasının silahlı gücü ve muhafızı olan leventler için bk.Abdülkadir Özcan, "Osmanlı Askeri Teşkilatı", Osmanlı Devleti Tarihi, I, Ed.Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul 1999, s.367.

⁵⁴ Denize açılan Osmanlı donanmasında yer alan kalyonlarda yer alan levent ve kalyoncu kaydı için bk.İ.Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1988, s.480-81.

⁵⁵ "Taraf-ı devlet-i âliyyeden nâme-i hümâyunu şevket-i makrûn ile hâlâ Cizye Muhasebecisi Hüseyin Efendi, Sicilya Kralı canîbine ta'yin ve mûmâ-ileyhin... nakli için donanma-yı hümayun sefâinleirndne Riyale-i hümâyun ile Gral-ı bahri kalyonları tahsis olunub; lakin izhâr-ı şahane şevket-i devlet-i âliyye için zikrolunan iki kıta kalyonların hâlâ takımları olan neferâtından iktizâsına göre neferât-ı izâfesi için ferman-ı ali sadr olmağla, Tersane-i âmire ricalinden istintak olundukda Riyale-i hümâyunum kalyonunun dört yüz elli nefer levent takımından maada iki yüz nefer dahi zam ve izafe olunması muktezi olmağla; yalnız üç yüz nefer levendin acilen zam ve tahrîri için kapudan-ı mûmâ-ileyhe hitaben emr-i şerif yazılmak üzere izzetlu Defterdar Efendi kullarına hitaben ferman-ı ali ihsan buyrulmak babında..." bk.BOA, *D.BŞM*, 3320/15, 25 RA 1154 (10 Haziran 1741).

⁵⁶ Bu kalyonların kaptanlarına gönderilen 25 RA 1154 tarihli hüküm bk.BOA, *D.BŞM*, 3320/16.

mümkün olan yerlerden tahrir edilmesi ve tahrir edilen askerlerin isimlerini deftere kaydederek İstanbul'a gönderilmesi hususunda kalyonların kaptanları görevlendirilmişlerdir⁵⁷.

Tablo 2: Sicilya'ya Gönderilecek Kalyonlara Levent Tedariki⁵⁸:

Kalyon İsmi	Asıl Levent Sayısı	Fazladan Edilen	Tedarik	Toplam
Kral-ı Bahri	350	100		450
Karavula-yı hümayun	450	200		650

b. Zahire Tedariki

Sicilya kralına hediye gönderilmek üzere İstabl-ı âmireden 4 at seçilmiştir. Gemilerde uzun sürecek yolculuk boyunca atlara yem temin edilmesi düşünülmüştür. Sicilya'ya yapılacak yolculuğun yirmi beş gün süreceği var sayılarak, bu süre zarfında atlara yetecek kadar kaliteli yem tedarik edilecekti. Öncelikle atlar için 30 kile⁵⁹ arpa ile 12 kantar⁶⁰ samanın yeterli geleceği⁶¹, daha sonra 25 kile arpa ile 10 kantar samana ihtiyaç duyulacağı hesaplanmıştı⁶²; fakat İstabl-ı âmirenin başında bulunan Mirahur-ı evvel ağa tarafından 50 kile arpa ile 20 kantar samanın atlara yirmi beş günde yeterli geleceği görüş bildirmiştir⁶³.

Kalyonlarda görevli leventlerin uzun süren yolculukları boyunca yiyecek ihtiyacını görmek üzere peksimet temin edilecekti. Esasen her yıl Osmanlı donanmasında yer alan kalyonlar için Kalyoncular Ekmekçisi Hacı Nurettin-zade Salih tarafından ekmek ve peksimet pişirtilmekte, pişirilen peksimetin buğday ve pişirme ücreti ise Hüdavendigâr Sancağı'nın

⁵⁷ BOA, *D.BŞM*, 3320/17, 25 RA 1154 (10 Haziran 1741).

⁵⁸ "Taraf-ı devlet-i âliyyeden nâme-i hümayunu şevket-i makrûn ile hâlâ Cizye Muhasebecisi Hüseyin Efendi, Sicilya Kralı canîbine tayin ve mâmâ-ileyhin ... donanma-yı hümayun sefâinlerinden Riyale-i hümayun ile Gral-ı bahri kalyonları tahsîs olunub; lakin izhâr-ı şahane şevket-i devlet-i âliyye için zikrolunan iki kıta kalyonların hala takımları olan neferatından iktizâsına göre neferât-ı izâfesi için ferman-ı ali sadr olmağla, Tersane-i âmire ricalinden istintak olundukda Riyale-i hümayunun kalyonunun dört yüz elli nefer levent takımından maada iki yüz nefer dahi zam ve izâfe olunması muktezî olmağla; yalnız üç yüz nefer levendin acilen zam ve tahrîri için kapudan-ı mûmâ-ileyhe hitaben emr-ü emr-i şerîf yazılmak üzere izzetlü Defterdar Efendi kullarına hitaben fermân-ı âli ihsân buyrulmak bâbında..." bk.BOA, *D.BŞM*, 3320/15, 25 RA 1154 (10 Haziran 1741).

⁵⁹ Osmanlı Devleti'nde İstanbul'da bir kile 20 okka yani 25,656 kg olarak hesap edilmiştir. bk.Walter Hinz, "İslam'da Ölçü Sistemleri" Türklük Araştırmaları Dergisi, çev. Acar Sevim, 1989/5, İstanbul 1990, s.51.

⁶⁰ Osmanlı Devleti'nde kantarın ağırlığı 56,443 kg idi. bk.Hinz, "İslam'da Ölçü", s.33.

⁶¹ "Taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya kralına gidecek dört ras esbân için beraberinde otuz kile şair ile on iki kantar saman iktizâ ider. Mahâll-ı mezbure varınca ne mikdâr eyyâm ta'yin buyrulur ise emr-i fermân devletlu, saâdetlü sultânım hazretlerindir." Bk.BOA, *D.BŞM*, 3322/78, Gurre-i R 1154 (16 Haziran 1741)

⁶² "Yalnız dört ras esbân için yirmi beş günde yirmi beş kile şair ile on kantar saman iktizâ ider. Emr-i fermân devletlu, saâdetlü sultânımındır." Bk.BOA, *D.BŞM*, 3322/78, 2 R 1154 (17 Haziran 1741).

⁶³ "Devlet-i âliyyeden Sicilya Kralı tarafına gidecek esbânlar için İstabl-ı âmire tarafından güzide mikdârü şair ve samana verilmek için Mîr-âhûr-ı evvel ağa tarafından memhûren i'lâm verilmiş itmekle, mahalle-i mezbure varınca esbân-ı merkumun me'kûlâtı için yirmi beş gün mikdâr-ı kifâye şair ve saman iktizâ eylediği İstabl-ı âmire rûz-nâmçesinden der-kenâr olundukda yalnız elli kile şair ve yirmi kantar saman verilmek üzere..." bk.BOA, *D.BŞM*, 3322/79, 3 R 1154 (18 Haziran 1741).

avarız ve nüzul bedelinden karşılanmaktaydı⁶⁴. Akdeniz'in (Bahr-i Sefid) güvenliğini sağlamak için görevlendirilen kalyonlara genellikle Gelibolu'da bulunan Bulgar-oğlu Vako tarafından ekmek pişirilmekteydi⁶⁵. Hüseyin Efendi'yi Sicilya'ya götürmekle vazifeli kalyonlara gerekli peksimet, altı aylık ihtiyaçlarını görecektir şekilde temin edilecekti. Gerekli peksimetin 500 kantarı İstanbul'dan, 300 kantarı ise Gelibolu'da kalyon Bulgar-oğlu Vako tarafından miri peksimetten karşılanacaktı⁶⁶. Temin edilen peksimetten 500 kantarı Yıldızlı Şahane Kalyonuna, 300 kantarı ise Kral-ı Bahri kalyonuna teslim edilecekti⁶⁷.

c. Güvenlik ve Muhafaza

Sefaret göreviyle Sicilya'ya gönderilen Hüseyin Efendi'nin yolculuk boyunca güvenliğinin sağlanması için gerekli önlemlerin alınmasına dikkat edilmiştir. Esasen Hüseyin Efendi'nin Sicilya'ya olan seyahati için Osmanlı Tuğamiral gemisi olarak tabir olunan Riyale-i Hümayun⁶⁸ ve Kral-ı Bahri kalyonları görevlendirilmiştir. Sicilya'ya yapılacak yolculuk için Cezayir ve Akdeniz sahilleri kullanılacağından, korsan eşkıyalarının sığacağı olan gerek Cezayir ve gerekse Akdeniz sahillerinden⁶⁹ güvenli bir şekilde geçişlerinin sağlanması için korsan ve tüccar gemilerine dikkat edilmesi hususunda, aynı zamanda Akdeniz'in muhafazasıyla görevlendirilen Riyale-i Hümayun Kaptanı Küçük Ahmet ve kalyon kaptanları Mahmut Kaptan, Şehbaz Giray Kaptan⁷⁰, Selanikli Mustafa Kaptan, Firkateler Başbuğu Emeksiz Mehmed Kaptan ile maiyetlerinde bulunan firkateler ile Anadolu ve Rumili sahil ve adalarında bulunan yeniçeri serdari, kale dizdarları ve iskele eminleriyle diğer idareciler vazifeli kılınmışlardı⁷¹.

⁶⁴ “Donanma-yı hümayun kalyonları levendatı ta'yinatı vesaîrleri için kalyonlar itmekçisi Hacı Nurettin-zâde Salih kulları ma'rifetiyle tabh ve tevzi' olunan nan ve peksimetin hinta bâhâ ve tabhiye ücreti için beher sene Hüdavendigâr Sancağı avarız ve nüzul malından ocaklık ta'yin olunduğu derkenâr olunmuştur...” bk.BOA, *D.BŞM*, 3337/32, 2 C 1154 (15 Ağustos 1741).

⁶⁵ “...İş bu sene-i mübâreke de Bahr-i sefid canîbine me'mûr kılınacak donanma-yı hümayun kalyonları me'kûlâtı için Gelibolu'da peksimet tabhına me'mûr Bulgar-oğlu Vako zimmi marifetiyle tabhı fermân olunan üç bin kantar peksimede iktiza iden yedi bin beş yüz kile hinta mûmâ-ileyh Süleyman zîde ma'rifetiyle... mübayaa olunub...” bk.BOA, *D.MKF*, 1238/8, 18 M 1155.

⁶⁶ “Sicilya Kralı tarafına gidecek nÂme irsâli nakline Akdeniz Muhafazasına me'mûr kılınan donanma-yı hümayun kalyonlarından Yıldızlı Şahane ile Gral-ı Bahri iki kıta Donanma-yı hümayun kalyonlarının mukaddemâ Astane-i saâdetten aldıkları altışar aylık peksimetten maada, alel-hesâb ziyade hümayunum kalyonlarına beş yüz kantar ve Gral-ı bahri kalyonuna üç yüz kantar peksimet Gelibolu'da peksimet tabhına me'mûr Bulgar-oğlu yedinde mevcut olan mîrî peksimetten verilmek fermânım olmağın...” bk.BOA, *D.BŞM*, 3320/13, 25 RA 1154 (10 Haziran 1741).

⁶⁷ “Taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya kralı tarafına gidecek nâmenin irsâli nakline me'mûr Akdeniz muhafazasına me'mûr olan donanma-yı hümayun kalyonlarından Yıldızlı Şahane Riyale-i Hümayun ile Gral-ı Bahri iki kıta kalyonun mukaddemâ aldıkları altışar aylık peksimetten maada, alel-hesâb Riyale-i hümayun kalyonunna beş yüz kantar peksimet ve Gral-ı bahri kalyonuna üç yüz kantar peksimet Gelibolu'da Bulgaroğlu'nun tabh eylediği peksimetten verilmek üzere...” bk.BOA, *D.BŞM*, 3320/60, 27 RA 1154 (12 Haziran 1154).

⁶⁸ Osmanlı Devleti'nde Kontramiralın kullandığı Riyale-i Hümayun gemisi için bk.İ.Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nde Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1988, s.434.

⁶⁹ Cezayir ve Garp ocaklarının vazifesi ve sahilleri muhafazasındaki görevleri için bk. Atilla Çetin, “Garp Ocaklarında Türk Varlığı”, *Türkler*, IX, Ankara 2002, s.926.

⁷⁰ Şehbaz Giray Sultanın Kalyonu için Gelibolu Baruthanesi'nden temin edilen 80 kantar siyahi barut için bk.BOA, *D.BŞM*, 3370/65, 26 ZA 1154 (2 Şubat 1742).

⁷¹ “Âstane-i saâdetten bundan akdem Bahr-i sefid muhafazasına me'mûr Donanma-yı hümayun kalyonlarından Riyale-i hümayun kaptanı Küçük Ahmet ve hâlâ Bahr-i sefid muhafazasına me'mûr

Görevli kalyonların padişahın mektubu ile bazı değerli hediyeleri Sicilya Kralına götürmek gibi önemli vazifesi bulunmaktaydı. Bu nedenle kalyonların hareketinden evvel eksiklerinin giderilmesi, yolculuk için bütün teçhizatlarının tamamlanması, eksik kalan mühimmat ve teçhizatın liste ve defter halinde İstanbul'da hükümet yetkililerine iletilmek suretiyle tamamlanması hususunda dikkat çekilmiştir⁷². Bu anlamda Akdeniz (Bahr-i Sefid)'in muhafazasını sağlayan kalyonlardan üç tanesine Cebehane-i âmireden 40 kantar barut temin edilmiştir⁷³.

Hüseyin Efendi'yi Sicilya'ya götürmekle görevli, Riyale-i Hümayun Kaptanı Ahmet Paşa, Akdeniz muhafazası görevi dönüşünde ele geçirdiği bir korsan gemisini de yanına alarak İstanbul'a getirdiğinden padişah tarafından kendisine 500 kuruş ihfanda bulunulmuştur⁷⁴. Küçük Ahmet Kaptan bu görevi yerine getirdikten sonra kendi eceliyle vefat ettiğinden Riyale-i hümayun kaptanlığı 225.000 akçe gibi salyanesinin yüksekliği nedeniyle daha evvelden bu görevi yapmış olan Mustafa Kaptana verilmiştir⁷⁵.

d. Sicilya Kralına Gönderilen Hediyeler

Yabancı devletlerle olan diplomatik münasebetlerin düzenlenmesinde, yabancı ülkelerin önde gelen devlet adamlarına gönderilen hediyeler önemli yer tutmaktaydı. Bu

kara vula olan...Mahmud Kaptan, Şehbaz Giray Kaptan, Selanikli Mustafa Kaptan ve Firkateler Başbuğu Emeksiz Mehmed Kaptan ve maiyyetine me'mûr firkatelerin buldukları mahalle varıp gelince Anadolu ve Rumili taraflarında vâkî sevâhillerde ve cezîrelerin kaza ve nevâhî yeniçeri serdarı, dizdarı ve iskele eminleri... hüküm ki:... Riyale-i hümayun ile Kara vula-yı Gral-ı bahri kalyonları bu def'a der devlet-i medârımdan Sicilya cânibine sefâret ile ... tesyîre müsemem olan zîde mecdühünün savb ve me'mûriyetine îsâli hidâmetine me'mûr olmalarıyla Bahr-i sefid sevâhilinde ve korsan eşkiyasının gözgâhı olan mahallerde ale-l-lüzûm geşt ü güzâr ve kemâl-i vusûllerine inâyet üzere hareket sa'y ve i'tibâr ile gerek Cezayir ve gerek Bahr-i sefidin ve gerek mirur ve ubûr idecek tüccar seffinelerinin ve bâ-husûs mütâbi' seffinelerin korsan eşkiyasının .... Himâyet ve hamiyet eylemelerini..." bk.BOA, MD, 147, h.1599, s.445, Evahir-i RA 1154 (6-15 Haziran 1741).

⁷² "Hâlâ Bahr-i sefid muhafazasında olan Riyale-i hümayun kapudanı Küçük Ahmet Kapudan zîde mecdühüye ve mâiyetine me'mûr Kara Vula-i Kral-ı bahri kapudanı Sakızlı Ahmed Kapudan zîde kadruhuya hüküm ki: ...kalyonlarınızın takımları ıstıka olmak veçhiyle teçhize ihtimam ve dikkat ve derhal kaklıkub Bozcaada pîş-gâhına gelub ve eğer müsâade-i hüsrûv-ânem olur ise hemen Gelibolu önlerine gelub...andan ref'i lenger ikamet ve kalyonlarınızın techîz ve tertîbi için iktizâ iden... mühimmât ve lazıme... var ise anları defter edip bu tarafa gönderilmek üzere memhûr defteri acilen ve müsâade-i Der-saâdetime irsâl ve keyfiyeti i'lâm ..." bk.BOA, MD, 147, h.1625, s.466-67, Evahir-i RA 1154 (6-15 Haziran 1741).

⁷³ "Bu defa Bahr-i sefid cânibine me'mûr kılınan donanmay-ı hümayun kalyonlarından üç kalyonun lazimesi yalnız kırk kantar barut-ı siyah verilmesi için...iktizâ iden barutun verilmesi mu'tâd olmağla yalnız kırk kantar barut-u siyahın mevcud-u hazîne-i âmireden verilmesi için..." bk.BOA, D.BŞM, 3361/30, 24 Ramazan 1154 (3 Aralık 1741).

⁷⁴ "Bu def'a Bahr-i sefidten gelen Riyale-i Hümayun Kapudanı Ahmed Kapudan seffinesini berkemend-i tesyîr eyleyib bayrağı zâhir olmağla, kapudanı mûmâ-ileyhe âtime-i hümayun-ı hazret-i cihân-dârî olmak üzere Hazîne-i âmireden yalnız beş yüz kuruş verilmesi için mahalline kayd tezkeresi icrâ' eylesin." Bk.BOA, D.BŞM, 3362/36, 11 Şevval 1154 (20 Aralık 1741).

⁷⁵ "Donanma-yı hümayun kalyonları kapudanlarından Riyale-i hümayun kapudanı Küçük Ahmed Kapudan ba em r-i teâlâ fevt olub riyale-i hümayunluğu mahlûl olmağla sâbık riyale kapudanı olan Mustafa Kapudan emek-dâr ve kâr-güzâr ve derya emrunda mahâreti olduğu ecilden mahallî meramat kulları olmağla, riyale-i hümayun kapudanlığı salyâne-i muayyenesiyle merkum Mustafa Kapudan kullarına tevcih ve inâyet ve ihfân buyrulmak bâbında..." bk.BOA, D.BŞM, 3373/48, 19 Zilhicce 1154 (25 Şubat 1742).

amaçla temin edilen hediyeler, elçiler vasıtasıyla gönderilmekte, bu bakımdan devletin güç ve itibarını yansıtan hediyelerin seçimine özen gösterilmektedir⁷⁶. Sicilya Kralına gönderilecek hediye Başbakanlık Abdi Ağa tarafından tedarik edilecekti. Abdi Ağa alınacak hediye için para talebinde bulunmuş, bunun için kendisine 2000 kuruş tahsis edilmişti⁷⁷.

Esasen yabancı devletlere gidecek Osmanlı elçilerine gidilen ülkenin hükümdarı ve önde gelen devlet adamlarına kıymetli hediyeler göndermek adetten idi. Gönderilen hediyeler çoğunlukla devlet hazinesinden ve özellikle Enderun Hazinesi'nden temin edilmektedir⁷⁸. Sicilya Kralı'na hediye olarak gönderilmek üzere Saray Hazinesi veya İç Hazine de denilen Enderun Hazinesi'nden⁷⁹ temin edilen çadır, amber ve diğer değerli eşyalardan oluşan hediyeler Enderun-ı hümayun Hazine Kethüdası tarafından, Cizye Muhasebecisi Hüseyin Efendi'ye teslim edilmiş⁸⁰, teslim edildiğine dair de kendisinden "temesük" alınmıştır⁸¹.

Tablo 3: Sicilya Kralına Gönderilen Hediyeler⁸².

Hediye	Sayısı adet=çift	Hediye	Sayısı:adet=çift
Altın kılıç	1	Altın divan raht	1
Beşer kuvveli çifte zincir	1	Yıldızlı kebîr sîm reşme	1
Yıldızlı kebîr sîm debbuz	1	Som sancaklı abani	1
Yıldızlı sîm rikab (üzengi)	1	Sırma işleme eğer ile sırma güllü teğelti	2
Kebîr kemer-raht ve başlık	1	Yıldızlı sîm reşme	1
Yıldızlı güllü sîm rikab	1 (çift)	Sîm kadife eğer	1
Som sancaklı kesme	1	Hadid Şamkârî kesme	1
İşleme sarı atlas astarlı yebuk	1	Sırmalı dizgin	2
Sırmalı tabkur	2	Temür kalem	2
Yedekkeş	2	İstanbulkârî çiçekli diba yebuk	1
Sim donanımlı zer nişanlı tüfek	3	Kundakları ... sîm donanımlı ve	3

⁷⁶ Murat Uluskan, "Bir Osmanlı Elçisinin Yolculuk Hazırlığı: İbrahim Paşa'nın 1699 Avusturya Elçiliği", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, XX, İstanbul 2008, s.259.

⁷⁷ "Taraf-ı devlet-i âliyyeden Sicilya Devleti tarafına gönderilmek üzere tertîb olunan hedâyâ Başbakanlık Abdi Ağa kulları ma'rifetiyle tedariki ferman buyrulanlar için ale-l-hesab bir mikdâr akçe verilmek ricasıyla ağa-yı mûmâ-ileyh arzuhal ider. Ma'lum-ı devletleri buyruldukda ale-l-hesâb iki bin kuruş verilmek üzere tezkeresi verilmek bâbında fermân sultânım hazretlerindir." Bk.BOA, D.BŞM, 3319/45, 22 RA 1154 (7 Haziran 1741).

⁷⁸ Osmanlılar'da devlete ait nakit, kıymetli eşya ve bunlarla ilgili evrakın saklanıp korunduğu Osmanlı devlet hazinesi için bk.Cengiz Orhonlu, "Hazine", *DİA*, XVII, İstanbul 1998, s.130-33.

⁷⁹ Osmanlı hazineleri ve Enderun-ı hümayun hazinesi için bk.İ.Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1988, s.362.

⁸⁰ Par J. De Hammer, *Histoire de L'empire Ottoman (1739-1757)*, XV, Paris 1839, s.46.

⁸¹ "Taraf-ı hümayun-ı cihân-dârîden Sicilya Kralına hedâyâ olmak üzere bâlâda defter olunan eşyayı Enderûn-ı hümayun Hazîne Kethüdası izzetlü ağa tarafından tamamen ahz ve kabz eylediği...elçi-yi mûmâ-ileyhe memhûr temesük vermekle baş muhâsebeye kayıt ve sûreti verilmek fermân-ı âli sadr olmağın mücibince kayd olunub iş bu sûret verildi." bk.BOA, TS MAD, 06058.0001.00, s.2, 7 R 1154 (22 Haziran 1741).

⁸² BOA, TS MAD, 06058.0001.00, s.1-2, 7 R 1154 (22 Haziran 1741); TS MAD, 02385.0010.00, vr.1a.

		zer-nişanlı tüfek	
Kundakları bafa sîm donanımlı zer nişanlı Rumkârî tüfek	2	Kundakları şirimahî sîm donanımlı İstanbulkârî pişto	1 (çift)
Kundakları musanni ve namluları Rumkârî pişto (tüfek)	4 (çift)	Beher takası on sekiz zıra olmak üzere İstanbulkârî diba-yı daim-i taka (kumaş)	2
Beher takası on altı zıra olmak üzere İstanbulkârî Acem taklidi taka (kumaş)	6	Sureti pesend işleme on dokuz zıra ağral donluk	1
Sureti pesend işleme beher takası on dört buçuk zıra mor şal ve donluk	2	Sureti pesend işleme on iki buçuk zıra mor şal donluk	1
Ağır beyaz alaca taka (kumaş)	1	Ağır göz ve sarı çubuklu som butkari taka (kumaş)	2
Mor telli meşcerî taka (kumaş)	1	Zemini som çiçekli beyaz ve sarı diba-yı Acem taka (kumaş)	2
Şalbend şatrancı taka (kumaş)	1	Laciverdî çiçekli güllüzar taka (kumaş)	1
Sarı ve yeşil çubuklu beldar taka (kumaş)	1	El çubuklu külhân taka (kumaş)	1
Han el haki kalem-i ariz göz ve laciverdî taka (kumaş)	2	Telli ... külhân taka (kumaş)	1
Taraklı taka (kumaş)	1	Al ve beyaz yaşmak taka (kumaş)	2
Elvan taka düz taka (kumaş)	4	Şalı sof	10 (top)
Muçlu sof (kumaş)	5 (top)	İtrî şahî mahlu ...	1

Sicilya elçisi İstanbul'a geldiğinde Sicilya kralının Osmanlı padişahına iletmek üzere sandık, çekmece ve kıymetli kumaşlar göndermişti. Sicilya elçisi İstanbul'a vardığında bunları padişah I.Mahmud'a takdim etmiştir⁸³. Bu değerli hediyelerin takdiminden sonra gönderdiği hediyeler Darüssade ağasının kontrolünde olan Dolaplı Kubbe denilen ve içinde değerli mücevherat ve eşyanın bulunduğu Darüssaâde Hazinesi'ne konulmak üzere Darüssaâde Ağası'na teslim edilmişti⁸⁴.

Tablo 4: Sicilya Elçisinin Getirdiği Hediye⁸⁵.

Hediyenin Türü	özelliği	Sayısı (adet=top)
Sandık	Kadife kaplı	2 (adet)
Çekmece	Zer-nişanlı ⁸⁶	1 (adet)
Çekmece	Derunu ve taşrası zer nişanlı	1 (adet)
Şan	Zer-nişanlı kebîr ve sagîr bafa	35 (adet)

⁸³ BOA, TS MAD, 2385.0002.00, vr.2b.

⁸⁴ Ülkü Altındağ, "Darüssaâde", *DİA*, IX, İstanbul 1994, s.2.

⁸⁵ BOA, TS MAD, 2385.0002.00, vr.2b.

⁸⁶ Zer-nişân, kılıç, kalemtraş gibi şeyler üzerine kakma altınla yapılan işleme, süs, yazı. Bk.Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 1995, s.1181.

Kumaş	Telli Acemkâri	6 (top)
Börüncek (kumaş)	Telli	2 (top)
Keha (kumaş)	Elvân (rengârek)	3 (top)
Finuk (kumaş)	Elvân	6 (top)
Hâre ⁸⁷	Elvân	6 (top)

Sicilya kralının elçisi İstanbul'a geldiğinde sadrazamın sarayında ağırlandı. Sadrazamın sarayında bulunduğu sırada elçiye ilbas olunmak üzere baş-bakikulu ağa tarafından bir samur parçası kürk, kürk kabı için çuka ve atlas temin edilerek terzi tarafından 343,5 kuruş ücretle bir kürk diktirilmiştir⁸⁸.

Tablo 5: Sicilya Elçisine Sadrazamın Huzurunda İlbas Olunan Kürk ve Masrafı⁸⁹:

Temin Edilen Kürk	Adedi	Değeri (Kuruş)
Samur paçası kürk	1	330
Kürk kabı için çuka	4 (zıra)	10
Atlas bahası ve terzi ücreti		2,5
Toplam		343,5

SONUÇ

1740-1742 yılları arasında Osmanlı-Sicilya Krallığı ilişkileri ilerleyen bir gelişme göstermiştir. Sicilya Kralı, Osmanlı hükümeti ve Trablusgarp Ocaklığı ile imzaladığı anlaşmayla özellikle Trablusgarp Ocaklığı'na tabi şehirlerde başta ekonomik olmak üzere bir çok alanda geniş haklar elde ederken, aynı zamanda Trablusgarp Ocaklığı korsanlarının tehlikesinden de kurtulmuştur. Yalnız Garp Ocakları'nın imzalanan anlaşma elde ettiği haklar, Sicilya'nın elde ettiği imtiyazlara nazaran daha sınırlı kalmıştır. Fakat anlaşmanın geçerli olmasının Osmanlı hükümetinin rızasına tabi kılınması, anlaşma şartlarının uygulanmasının Osmanlı hükümeti tarafından denetlenmesini sağlamıştır. Üstelik bu anlaşmayla Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki diplomatik etkinliği artarken, Sicilya zindanlarında bulunan Türk ve Müslüman esirler de kurtarılmıştır.

⁸⁷ Hare, menevişli kumaş idi. bk.Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 1993, s.328.

⁸⁸ “ Bu def'a Der-saâdete gelen Sicilya elçisine ilbâs için başbaki kulu kulları ma'rifetiyle yaptırılan samur kürkün bahâsı iş bu defter mücibince üç yüz kırk üç kuruşa bâliğ olduğu, ma'lûm-ı devletleri buyruldukda meblağ-ı mezbûrun tezkeresi verilmek bâbında fermân devletli, saâdetlu sultânım hazretlerindir.” Bk.BOA, D.BŞM, 3369/55, 21 ZA 1154 (28 Ocak 1742).

⁸⁹BOA, D.BŞM, 3369/55, 21 ZA 1154 (28 Ocak 1742).

BİBLİYOGRAFYA

1.Arşiv Kaynakları (Başbakanlık Osmanlı Arşivleri):

1-Defterler:

a-MD (Mühimme Defteri): 147

b.Name-i Hümayun Defteri: 8

c.TS MAD (Topkapı Sarayı Maliyeden Müdevver Defterler):

06058.0001.00, 2385.0002.00,

2-Belgeler:

a.İ.E Hariciye: 1965,

b. Cevdet Hariciye: 3931,

3-Dosya Tasnifi Belgeler:

a-Bab-ı Asafi Divan-ı Hümayun Kalemî (A.DVN): 2081/22,

b. Bab-ı Defteri Mevkufat Kalemî (D.MKF) : 1238/8,

c-D.BŞM (Bab-ı Defteri Başmuhasebe Kalemî): 3319/45, 3319/49, 3320/13, 3320/15, 3320/16, 3320/3317, 3320/60, 3321/49, 3322/75, 3322/78, 3322/79, 3324/66, 3325/57, 3335/1, 3335/2, 3337/32, 3362/36, 3369/55,

2.Tarihi Kaynaklar

Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye, II*, Yay.Haz. Mustafa Keskin, Ayhan Öztürk, Ramazan Tosun, İstanbul 1996.

Moralî es-Seyyid Ali, *Sefâretnâme-i Fransa*, Mille Kütüphanesi Ali Emiri, MTF 8142.

Moralî Seyyid Ali Efendi, *Paris Sefâretnâmes*, ö.1224, s.7, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Tarih 837.

Par J. De Hammer, *Histoire de L'empire Ottoman (1739-1757)*, XV, Paris 1839.

Vak'anüvis Subhi Mehmed Efendi, *Subhî Efendi Tarihi (Sâmî ve Şâkir Tarihleri ile Birlikte İnceleme ve Karşılaştırmalı Me tin)*, Haz. Mesut Aydınar, İstanbul 2007.

3.Araştırma Eserler

Ahmed, Aziz, *A History of İslamic Sicily (İslamic Surveys 10)*, Edinburgh 1975.

Altındağ, Ülkü, "Darüssâde", *DİA*, IX, İstanbul 1994, s.1-3.

Boase, Roger, "Arab influences on European Love-Poetry", *Handbuch der Orientalistik Handbook of Oriental Studies (The Legacy of Muslim Spain)*, Ed.Salma Khadra Jayyusi, Leiden-New York-Köln 1992, s.457-82.

Cezar, Mustafa *Osmanlı Tarihinde Levendler*, İstanbul 1965.

Çetin, Atilla, "Garp Ocaklarında Türk Varlığı", *Türkler*, IX, Ankara 2002, s.926-35.

Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 1995.

Hinz, Walter, "İslam'da Ölçü Sistemleri" *Türklük Araştırmaları Dergisi*, çev. Acar Sevim, 1989/5, İstanbul 1990, s.1-62.

Işıltan, Fikret, "Sicilya", *İA*, X, İstanbul 1966, s.589-96.

Jons, Jeremy, *Arabic Administration in Norman Sicily (Cambridge Studies in Islamic Civilization)*, Cambridge 2002.

Messner, Dieter, "Further Listings and Categorisations of Arabic Words in İbero-Romence Languages", *Handbuch der Orientalistik Handbook of Oriental Studies (The Legacy of Muslim Spain)*, Leiden-New York-Köln 1992, s.452-56.

Orhonlu, Cengiz, "Hazine", *DİA*, XVII, İstanbul 1998, s.130-33.

Özcan, Abdülkadir, "Osmanlı Askeri Teşkilatı", *Osmanlı Devleti Tarihi*, I, Ed.Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul 1999, s.337-70.

Robert Rinehart and Jo Ann Browning Seeley, "Historical Setting", *Spain a Country Study*, Ed.Eric Solsten and Sandra W. Meditz, Washington 1990, s.1-62.

_____, "İstabl", *DİA*, XIX, İstanbul 1999, s.203-206

Şakiroğlu, Mahmut H, "Napoli", *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, s.384-85.

_____, "Sicilya", XXXVII, İstanbul 2009, s.138-39.

Taylor, Julia Anne, *Muslims in Medieval Italy (The Colony at Lucera)*, Amerika 2005.

Uluskan, Murat, "Bir Osmanlı Elçisinin Yolculuk Hazırlığı: İbrahim Paşa'nın 1699 Avusturya Elçiliği", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, XX, İstanbul 2008, s.251-75.

Uzunçarşılı, İ.Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1988.

Ek1: Sicilya Kralına Gönderilen Hediyeelerin Listesi:

